

HRVATSKI glasnik

Godina XVI, broj 38

21. rujna 2006.

cijena 80 Ft



Foto: Branka Pavić Blažetin

**Ivo Grišnik, načelnik,
glumac i harmonikaš**

Komentar

Vrime poplivanja, pogaženja, zbantovanja?

U današnjem svitu jako je u modi da učinke, rezultate, uspjehe drugih znamo najbolje dolimetati, popljuvati, podcijeniti. Neki tu svoju zlonamjernu „sposobnost“ su usavršili jur do majstorskoga stepena. Pravoda je zdrava kritika svenek na pomoć svakoj grupi, društvu i organizaciji, ali ako se ta kritika iznikne iz osobne jalnosti, nezadovoljnosti, i to se još druži s jednom nepostojećom slikom protivnika, onda ta ocjenjivanja moru biti i pogibelna za cijelo društvo. Med kritičari čestokrat se najdu takovi funkcionari, plaćene osobe kim bi bila zadaća da se veselu svakom pokretu, svakoj napisanoj riči, svakomu gibanju jer to bi zlamenovalo da je još neotkrivenih zviranjkov, je još oduševljenih aktivistov ki na selu djeluju ne samo na vlašću radost nego i za brojne druge ki to znaju cijeniti, a ovi gori spomenuti pak bi morali upametzeti da ako ove male ljude ne bi bilo, zaman bi upravo ovi plaćeni tukli prsa. Druga strana kritičarov pak za se misli da se k svemu razumi. U jednoj osobi su stručnjaki za pedagogiju, novinarstvo, jezik, povijest itd. odnosno, nema sumlje, geniji su. Čast i poštenje tim velikanom, još ćemo morati zdignuti pred njimi nepostojeću škrljaču da su toliko pametni i visokomudri. Ovim je pak svenek bodljika u oči, da jedni su željni i voljni djelati, da bi sa svojom skromnošću dali napredovati nešto, što bi se moralo smatrati zajedničkom, da bi se i dalje nosio glas datoga naselja. Pravoda je svakomu otprta mogućnost unutar našega kruga da pokaže i dokaže što zna. Pak ako bolje zna ovo ili ono učiniti, onda mu se mora ponukati priliku ne samo za vikanje i planiranje gizdosti ter prazne riči nego i za konkretno djelo. Kako mi je sad došlo sve ovo na pamet? Jer nam se približavaju izbori. U neki naši naselji ovo predvrime kampanje mine u mirnom procesu, prez ikarčkove senzacije, napetosti, a sve gušće se čuje kako dojdu najpr u ovu dob riči pogaženja, poplivanja, učrnivanja, ubadanja, hitanja blata u oko, ogovaranja, a i nevidljivi poštari znaju nositi anonimna pisma. Znali bi nabrojati mjesta kade se natezanja i trenutačno napinjaju i u društvenom loncu se kuha, kipi, oduravanje, osveta pod površinom. Medjutim, vjerujem da nikomur nij svejedno kakovi dani dojdu za izbori. Moramo paziti ne da nam najnoviji vjetar dopuše na ovu jesen, ponovo nek razočaranost, turobnost i nezadovoljstvo. A što bi bilo još gorje? Dar beskompromisno pomirenje sa vlašćom sudbinom uz riči „moralo se je tako zgodati!”

-Tiho-

„Glasnikov tjedan”

U gradu se održava festival kulturnog nasljeđa, a u sklopu njega izdana je programska knjižica i na hrvatskom jeziku. Ako je tko uzme u ruke i prolista, zapitat će se s pravom da je ona doista izdana u gradu u kojem djeluje niz hrvatskih institucija, u kojem živi intelektualna krema Hrvata u Mađarskoj. Jer kako pročitati primjerice sljedeću rečenicu: „Sa svojom pratnjom sjedne u fiaker i uz predvođenje voda Udruge pečuških husara i uz glazbenu pratnju Puhačkog orkestra rudara kreće u kočijaški tabor”. Toliko grešaka nema ni u bilježnicama osnovaca nižih razreda. Karakteristika vremena. EU izvori su pristigli, stavili smo točku na slovo i, idemo u nove projekte. Naše kulturno nasljeđe je i naš hrvatski jezik na ovim prostorima, i način na koji se on iščitava, njeguje. Poniznost prema jeziku. Ovih se dana i naše uredništvo zapitalo kako i što s pravopisom i pisanjem imena u našem tjedniku. Imena hrvatskih kandidata za zastupnike hrvatskih manjinskih samouprava prevoditi ili ne. Zakon je svima pružio mogućnost da svoje ime upišu na hrvatskom jeziku. Jedna mlada studentica, potaknuta predavanjem svoga profesora, obratila se nadležnim

organima glavnoga grada više nego multikulturalne županije kako bi joj izdali osobnu iskaznicu na hrvatskom jeziku. Na materinskom jeziku. Čudili su se čudom njezinu zahtjevu i s nevjericom vrtjeli glavom. U ovim predizbornim danima za glavnu urednicu Hrvatskoga glasnika, a u svezi s izborima najsvjetliji trenutak bio je telefonski poziv iz grada Kečkemet. Kandidati koji kreću na izbore za manjinsku samoupravu skupili su se i održali preliminarnu razgovore o tome što će raditi ako uspiju utemeljiti hrvatsku samoupravu, te jednom od najvažnijih zadaća smatraju širenje materinske riječi i pisma kao zadatak. Stoga se zanimaju na koji način nam mogu pomoći u akciji „Čitajte i širite Hrvatski glasnik”. Po njima prvi je korak osoban primjer – pretplata na naš tjednik.

Još desetak dana do održavanja manjinskih izbora. Imena kandidata su poznata i mi ih za naše čitatelje, njih 724, donosimo u ovome broju našega tjednika. Mnogi od njih prvi put se pojavljuju na stranicama tjednika Hrvata u Mađarskoj.

Branka Pavić Blažetin



Demonstracije u Budimpešti u noći 19. rujna, kojima se zahtijevala ostavka premijera Gyurcsányja i njegove vlade, završile su neredima. Snimke koje su prenijele sve svjetske novinske agencije

BUDIMPEŠTA – Sukladno odredbama Pravilnika o organizaciji i radu Skupštine Hrvatske državne samouprave, dr. Mijo Karagić saziva sjednicu Predsjedništva koja će biti održana 22. rujna 2006. g. s početkom u 10 sati. Dnevni red sjednice: 1. uzroci asimilacije i kako usporiti asimilaciju Hrvata u Mađarskoj. Referent: dr. Ernest Barić, ravnatelj Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj. 2. Aktualna pitanja u svezi s nastavom hrvatskoga jezika, odnosno školskim sustavom Hrvata u Mađarskoj. Referenti: Marija Petrič, predsjednica Odbora za odgoj i obrazovanje, dr. Ernest Barić, ravnatelj Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj. 3. Zaključci analize Hrvatsko-mađarskog sporazuma o zaštiti manjina potpisanog 1995. g. u Osijeku. Referenti: dr. Mijo Karagić, predsjednik, i Stipan Karagić, zamjenik predsjednika. 4. Ostala

pitanja i prijedlozi. a) Prijedlog ustrojstva HDS-a za ciklus od 2006. do 2010. godine; b) Donošenje odluke o izboru ravnatelja Croatice; c) Donošenje odluke u svezi s molbom Osnovne škole Mihovila Nakovića iz Koljnofa; d) Donošenje odluke u svezi s naknadom za topli obrok Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma u Santovu; e) Donošenje odluke o dodjeli odličja hrvatskim prosvjetnim djelatnicima; f) Donošenje odluke o dodjeli odličja Hrvatske državne samouprave u povodu „Hrvatskog dana” 2006. godine; g) Potpisivanje Ugovora sa Samoupravom Baranjske županije o održavanju Mohačkog muzeja; h) Prijedlog Odbora za gospodarstvo, financije i nadzor u svezi s radom Zavičaja d.o.o.; i) Program „Hrvatskog dana” 2006. godine.

(uredništvo)

Aktualno

Mješovita mađarsko-hrvatska gospodarska komora sa sjedištem u Zagrebu

Mješovita mađarsko-hrvatska gospodarska komora ima zadatak i ulogu katalizatora i pomaganja nalaženja putova ulaska mađarskoga kapitala u Hrvatsku, a isto i pokazati dobre namjere mađarskoga kapitala i mađarskog naroda te zaštitu uložena kapitala i na hrvatskom i na mađarskom tržištu.



U svibnju je u Zagrebu svečano otvorena Mješovita mađarsko-hrvatska gospodarska komora čiji je predsjednik naš Hrvat, načelnik grada Selurinca i uspješni gospodarstvenik Marko Györfvári.

Zanimljiv je poticaj utemeljenja Mješovite mađarsko-hrvatske gospodarske komore kao mogućnost otvaranja putova za Hrvatsku i njezino gospodarstvo da preko Mađarske uđe na mađarsko, a time i na tržište kapitala i robe Europske unije, a s druge strane, Komora želi ojačati ulogu mađarskih interesa na hrvatskom tržištu kapitala i robe, za koje je mađarsko gospodarstvo veoma zainteresirano.

Zajednički je interes povijesni, a danas aktualan. Mađarska je član Europske unije, a Hrvatska čeka da uđe u nju. Hrvatska se priprema za ulazak, ali i strahuje od priključenja, kaže Marko Györfvári, te dodaje: I treba da budu oprezni .. Mađarska nestrpljivo očekuje Hrvatski ulazak u EU kako bi nesmetano mogla sa svojim kapitalom i robom ući u Hrvatsku. Moram ovdje kazati kako Hrvatska danas još uvijek s punom snagom štiti svoje tržište, i to svim mogućim mjerama. Nalazi se u sredini Europe, pa se neminovni tijekovi ne mogu izbjeći. Vidim to kada imamo zajedničke sastanke hrvatskih i mađarskih tvrtki te poslovnih ljudi. Tamo se vidi koliki je interes Hrvata da vide što se radi ovdje kod nas u Mađarskoj. I u Hrvatsku pomalo počinje ulaziti strani kapital. Primjerice OTP u Hrvatskoj već ima više svojih podružnica. Nije samo mađarska banka

tamo, ondje su talijanske i njemačke banke. Ako je banka tamo, onda su tamo i veliki robni trgovački lanci Getto, Metro, Spar. Kupuju se tvornice, hoteli. Kupuju ih Talijani, Nijemci, ali i Mađari. Kupuju se marine. Mađari imaju u svojim rukama dvije marine. Kako dalje štiti svoje tržište ako su stranci već ušli u turizam? Treba se prilagoditi tim tijekovima, i naći rješenja. Mađarima je interes olakšati ulazak našega kapitala i tvrtki u Hrvatsku. Jedan je to od zadataka i Mješovite mađarsko-hrvatske gospodarske komore. Ona ima zadatak i ulogu katalizatora i pomaganja nalaženja putova, ulaska mađarskog kapitala u Hrvatsku, a drugi zadatak, ne manje važan, jest pokazati dobre namjere mađarskoga kapitala i mađarskog naroda. Jer kad tko ulazi u neku drugu državu i na neko tržište, „domaćini” i javno mnijenje plašljivi su i nepovjerljivi, pa se često pitaju: Što bi oni htjeli? Dolazi do grešaka. Primjer je toga i nedavna afera u turizmu i rušenje objekata na Viru, što su i mađarski i hrvatski mediji obradili pomalo na nespretan način. Bez dozvole se ne može graditi ni u Mađarskoj jer kazne su veoma velike, to svaki građanin zna. I kod nas se tako gradi, ali se i ruši ako nema dozvole. Obje strane imaju u ovoj aferi svoju odgovornost, jer odmah treba rušiti ako nema dozvole, i to u roku od trideset dana, a ne čekati tri, četiri i više godina.

Treći je Komorin zadatak zaštita uložena kapitala i tu i tamo. Članovi Komore su oni koji su zainteresirani i za mađarsko i za hrvatsko tržište. Mi smo već imenovali ravnateljicu Ureda u osobi Eve Gatai, koja se nalazi u Zagrebu u našem privremenom sjedištu dok ne nađemo najprikladniji prostor. Sjedište je Komore u Zagrebu i već se radi. Sada se radi na pripremanju međunarodnoga Zagrebačkog velesajma, imat ćemo nekoliko sastanaka mađarskih i hrvatskih gospodarstvenika.

Mađarska trgovačka i industrijska komora ima svoj Mađarsko-hrvatsko-bosanskohercegovački odjel kojega sam još uvijek ja predsjednik, i smatralo se da i novi zadatak povjere meni jer poznajem ovo područje.

Dojam je kako mađarski kapital želi ići u Hrvatsku, a hrvatski ne u Mađarsku.

Zapravo nije to tako. Bolje rečeno, mađarski bi kapital želio ići u Hrvatsku, ali ga ne puštaju, hrvatski kapital ne želi krenuti nikamo jer misli da mu je dobro doma, tamo se dobro osjeća. Ali nije to tako jednostavno.



Marko Györfvári

U Hrvatskoj su cijene prilično visoke, i u industrijskom i u poljoprivrednom sektoru. U poljoprivrednome zbog malih parcela jer na malim parcelama proizvodnja nije unosna, a i tehnologija je zastarjela iako je znanje veoma visoko. Ne može se malim traktorima raditi ono što se radi na velikim parcelama od 100, 500 ili 1000 hektara. Uzmimo samo troškove gnojiva, nije svejedno 20 kila ili dva vagona, pa cijene goriva, pesticida .. U industriji nije došlo do pretvorbe, sindikati su jaki i još uvijek ima onih koji nisu zainteresirani za konkurentno tržište, drugi su interesi, pogotovo ako je sindikat vlasnik u poduzeću nitko neće glasovati za uvođenje novih tehnologija i smanjenje radne snage. Jako je teško naći hrvatsku robu koja bi išla u Mađarsku i bila pripremljena na unijski proizvod. Mađarska ima velik izvozni aktiv u Hrvatsku, ali moram ovdje kazati kako mađarski turisti u velikom broju ljetuju u Hrvatskoj. Tamo nose novac. Hrvatska ne treba izvoziti, ona svoj izvoz ostvaruje putem turizma, nema troškova prijevoza, carina .. i da ne nabrajam dalje. Nije to klasičan izvoz, ali novac uđe i roba kao da je prodana u inozemstvu. Zamislite za tu zaradu koliko bi robe trebalo izvesti. U tom kontekstu mađarski izvozni aktiv nije velik. Na žalost, u Mađarskoj nema hrvatskih turista u tolikom broju.

Dojam je laika da mađarski kapital teži u prvom redu ulasku u turizam, i građani i poduzeća? Ili nije to tako?

Mađari bi željeli izvoziti u Hrvatsku sirovinu, poljoprivredne proizvode, industrija je ona koja ih zanima. Predviđamo i želimo da Hrvatska uđe u Uniju što prije. Kada Hrvati uđu, nije svejedno kakav će položaj imati Mađarska i kakav mađarski kapital. Danas izgleda kako Hrvati kao partnere radije i više primaju Talijane i Nijemce nego Mađare, pomalo se plaše mađarskoga kapitala. Upravo na tome mora raditi i djelovati i Mješovita mađarsko-hrvatska gospodarska komora.

B. P. B.

O manjinskoj politici i oko nje ...

Izbori su na vratima ...

Dana 1. listopada birat će se zastupnici hrvatskih manjinskih samouprava u Mađarskoj. U predizbornim pripremama i zakonom propisanim radnjama koje smo trebali obaviti kako bi se mogli održati izbori kod 13 zakonom priznatih manjina u Mađarskoj, morali smo se upisati najprije u biračke popise, mi, Hrvati, u hrvatske biračke popise, kako bismo mogli izaći na izbore i glasovati, ili ako želimo krenuti kao kandidati za zastupnike hrvatskih manjinskih samouprava. Nakon što smo se upisali, oni koji su željeli krenuti na izborima kao kandidati, trebali su naći civilnu organizaciju koja će podržati njihovu kandidaturu. Zaključno s 8. rujnom Državno izborno povjerenstvo zatvorilo je kandidiranje i obznanilo u kojim su naseljima ispunjeni uvjeti kako bi se moglo prići biranju manjinskih samoupravnih tijela. Hrvati u Mađarskoj u hrvatske biračke popise upisali su se u 170 naselja, od čega je u 115 naselja (gradova, sela, okruga, u njima je bilo najmanje 30 upisanih hrvatskih birača; bio je to zakonom određeni minimum birača; ispod njega nije bila moguća ni inicijativa za utemeljenje manjinske samouprave) pokrenuta i inicijativa za utemeljenje hrvatskih manjinskih samouprava. Sve inicijative su uspješne, a birači (samo oni koji su upisani u hrvatske biračke popise) u pojedinim naseljima moći će birati hrvatske zastupnike. U 115 naselja 724 kandidata se bore za 575 hrvatskih zastupničkih mjesta u samoupravnim manjinskim tijelima Hrvata u Mađarskoj. Svoje kandidate postavile su ove civilne organizacije: Savez Hrvata u Mađarskoj, Društvo Horvatov kre Mure, KUD Tanac, Zemaljsko društvo hrvatsko-mađarskoga prijateljstva, Šokačka čitaonica Mohač, Hrvatsko-mađarska kulturna udruga Andrása Dugonicsa, Udruga hrvatski kulturni centar Bunjevačka čitaonica, Hrvatsko-mađarska kulturna udruga „Szent László”. Zastupnici hrvatskih samouprava, u svaku samoupravu po pet zastupnika birat će se u 11 županija, a najviše samouprava, njih 33 od 115, birat će se u Baranjskoj županiji. Bez obzira koliko je birača upisano u hrvatske biračke popise u izbornim jedinicama, izbori će biti valjani ako i samo jedan birač izađe na biračiste i ako njegovo glasovanje bude valjano, moći će se utemeljiti manjinska samouprava.

Broj kandidata hrvatskih civilnih udruga

Savez Hrvata u Mađarskoj – 524
Društvo Horvatov kre Mure – 83
KUD Tanac – 37
Zemaljsko društvo hrvatsko-mađarskog prijateljstva – 36
Šokačka čitaonica Mohač – 5
Hrvatsko-mađarska kulturna udruga Andrása Dugonicsa – 6
Udruga hrvatski kulturni centar Bunjevačka čitaonica – 9
Hrvatsko-mađarska kulturna udruga „Szent László” – 6



Zorica Gavalier, Kašad, bivša voditeljica zatvorenoga kašadskog vrtića. Socijalna radnica u Bremenu, kandidat Saveza Hrvata u Mađarskoj za kašadsku Hrvatsku manjinsku samoupravu: – Nezadovoljna sam malim brojem

upisanih hrvatskih birača u Kašadu. Ima nas 36, što je veoma malo. Ljudi se još uvijek boje i sjećaju se negativnih iskustava iz prošlosti. Strahovi nisu prevladani i tome se osvjedočujem i u razgovorima s našim Kašadanima. Ima nas oko 65% Hrvata od ukupnog broja stanovnika (300). Otprilike 10% stanovnika upisalo se u hrvatski birački popis i moći će glasovati za hrvatske kandidate. U Kašadu treba mnogo toga uraditi na polju hrvatstva, treba puno više raditi i bolje pomagati

sadržaje kojima se čuva i njeguje materinski jezik i hrvatska samosvojnost.



Andor Végh, gajdaš međunarodnog ugleda, polaznik PHD na Sveučilištu u Pečuhu, student Odsjeka za kroatistiku: – Nisam se upisao u hrvatski birački popis. Imam stalnu adresu u Boji (Bóly), tamo nema

hrvatske manjinske samouprave niti je inicirano njezino utemeljenje. Boja je švapsko selo u koje su se uselili težaci Šokci iz Vršende, Minjoroda i Titoša. Tako je 1914. ondje živjelo 30-40 Hrvata, a i danas ih ima toliko. Politički nisu aktivni.

Politika mene osobno ne zanima, želim ostati daleko izvan nje, nemam nikakvih težnjâ za registracijom, a nemam ni potencijala ni snage da bih mogao sa svom dušom politički predstavljati Hrvate, a za mene hrvatska manjinska politika u Mađarskoj znači upravo ovo potonje.

Anica Popović, nastavnica hrvatskoga jezika i književnosti u lukoviškoj školi, kandidatkinja Zemaljskoga društva Hrvatsko-mađarskog prijateljstva za zastupnicu barčanske hrvatske samouprave: – Kod nas je stanje dosta teško, nazvala bih ga žalosnim, jer se mi, Hrvati u Barči, izgleda nismo dogovorili, pa imamo kandidate i Saveza Hrvata u Mađarskoj i Zemaljskoga društva hrvatsko-mađarskog prijateljstva, nas jedanaest. Mi, članovi KUD-a Podravina, odlučili smo krenuti u bojama

Zemaljskoga društva, i tek u zadnji tren predaje kandidatura smo se suočili kako je i Savez postavio svoje kandidate. Trebali smo prije zasjesti i dogovoriti se. Osobno imam svoje planove kako mogu pomoći rad ovdašnjih Hrvata, i budem li izabrana, radit ću na tome.

Stjepan Pišta Janković: – Sadašnji zastupnik barčanske hrvatske samouprave neće krenuti na izborima za zastupnika hrvatske samouprave: – Dva ciklusa sam bio član hrvatske samouprave i želim svoje mjesto predati mlađima. Mi radimo i nadalje, poglavito u KUD-u Podravina, ali nismo u prvoj liniji. U Barči u popis hrvatskih birača upisalo se 145 birača. Moglo nas je biti i više, ali zadovoljni smo i ovom brojkom.

Dovoljno kandidata za osnivanje manjinske samouprave

U svim pomurskim hrvatskim naseljima, gdje je bio dovoljan broj registriranih, prijavili su se kandidati za zastupnike hrvatskih manjinskih samouprava. To je organizirano na različit način, u nekim su mjestima potraženi ljudi i zamoljeni da se kandidiraju, ima gdje su se javili samoinicijativno, ali svako naselje ima najmanje pet važećih kandidata. O samoj registraciji, a i o kandidaturi ljudi raznišljaju različito, pa će vjerojatno tako i glasovati.



Lajoš Vlašić, načelnik mjesne i manjinske samouprave u Sumartonu, ovaj put se nije kandidirao za manjinskog zastupnika. Zapitala sam ga zašto, te kako su kandidati organizirani?

– Već sam tijekom više mandata bio član hrvatske manjinske samouprave. Ove godine sam se opet kandidirao za načelnika sela, i mislio sam da ću u manjinskoj samoupravi drugim mještanima dati priliku. Kod nas ima dosta ljudi koji su aktivni na hrvatskom polju, sudjeluju u organizacijskim poslovima, uče hrvatski jezik i sudjeluju na hrvatskim programima. Za Sumarton je vrlo važna manjinska samouprava, još onomad, prije deset godina, ona je pokrenula osnivanje našega kulturno-umjetničkog društva koje i danas djelatno radi i okuplja mještane. Upravo zbog toga zamolio sam neke mještane da se kandidiraju, ali se radujem da je bilo ljudi koji su se sami javili, tako ima sedam kandidata. Znam da svatko ne može biti izabran, ali smatram da svim kandidatima treba dati priliku. Ako i ne budu izabrani za manjinsku samoupravu, oni će imati priliku sudjelovati u aktivnostima našega društva i kao vanjski članovi samouprave. Budem li izabran za načelnika, nastojat ću

nadalje pružati pomoć i manjinskoj samoupravi i KUD-u, i u toj ću dužnosti moći dalje raditi za Hrvate, za očuvanje samosvojnosti, jezika i kulture te na proširenju veza s drugim hrvatskim regijama u Mađarskoj i matičnom domovinom.



Estera Kramarić, članica KUD-a Sumarton, nije se ni registrirala iako rado sudjeluje u bilo kakvim hrvatskim priredbama, usavršava svoje znanje hrvatskog jezika, proučava život pomorskih Hrvata.

Zbog čega ona ne želi sudjelovati u manjinskoj politici?

– Što se nisam registrirala, to je pomalo i moj nemar, ali preko ljeta tako smo rano dobili listiće, pa sam ih negdje maknula, pronašla sam ih prije negoli sam krenula na more na ljetovanje, i to je bio onaj posljednji tjedan do zadnjeg roka. Rekla sam mami da odnese u samoupravu skupa s njezinim, ali je i ona zaboravila, sjetila se tek ujutro u ponedjeljak, kada je bilo kasno. Malo mi je i neugodno zbog toga i žao mi je jer sam uvijek bila aktivna u hrvatskome društvu u mom selu. Ipak mislim da nije to najvažnije, ja ću nadalje moći odlaziti na probe, na nastupe kulturnoga društva, sudjelovati na našim priredbama pa i učiti hrvatski jezik, jer sve je to moja potreba, sve to volim.



Anica Kovač, predsjednica Hrvatske manjinske samouprave u Keresturu i zastupnica Hrvatske državne samouprave, ponovno se kandidirala za zastupnicu manjinske samouprave. Ona je već od

samih početaka osnivanja manjinskih samouprava i ima mnogo iskustva na tom polju.

– Već sudjelovala sam na svim dosadašnjim manjinskim izborima, zahvaljujući novomu manjinskom zakonu sadašnji su najslabiji. Već sama registracija zadala je poteškoće ljudima, i zbog ljetnog roka, i zbog toga što mnogi nisu znali kako treba uraditi, tu ponajprije mislim na starije ljude, koji se već i teško kreću. Registracija nije postigla ono što je željela, jer s dobrim organiziranjem moglo se na mnogim mjestima pokupiti 30 ljudi. Poteškoće zadaje i to da samo manjinska organizacija može postaviti listu, malo je smiješno zašto ikogod ne može neovisno krenuti na manjinske izbore ako za načelnika, vijećnika mjesne samouprave se može. Treba reći da se još mnogi ljudi srame iskazati svoju pripadnost, zašto bi to iskazali

na papiru nekom bilježniku? Ima poteškoća i prilikom glasovanja, za manjinsku urnu treba osigurati posebno mjesto. Ljudi će otići glasovati na jedno mjesto, onda moraju posebno i na drugo mjesto. Starim ljudima je već i to problem. Razmišljala sam hoću li krenuti na manjinskim izborima, mislila sam da bi možda dobro bilo štafetu predati, ali mnogi su mi se obratili da krenem. Budem li izabrana, nadalje ću raditi čime smo krenuli još 1994. g., mi već imamo tradiciju, imamo svoje programe, institucionalno zaleđe, dobru suradnju preko granice. U rad Hrvatske državne samouprave opet bih se rado uključila, prije svega u rad odbora za školstvo, jer mnogo sam toga naučila od ostalih članova, a s iskustvom lakše bih i ja predlagala.

Gradišćanska mišljenja pred manjinskim izbori

Sredinom julija je zatvorena registracija na lista biračev. Odnos su se smirile čuti i misli i svezi s izbori, koji se približavaju s orijaškim korakima. Kolikimi su se našli na popisu u pojedini gradišćanski naselji i u koj mjeri su s tim zadovoljni peljači lokalne manjinske scene, a i na što računaju pri jesenski izbori, na to smo bili „najgerasti“.

Bike – Registrirani na listu Hrvatov: 36. Na pitanje je odgovorio predsjednik mjesne Hrvatske manjinske samouprave **Janoš Virag**.

– Zadovoljan sam ovim brojem najavljenikov i veselim se da ćemo se moći još jednoč ganuti na jesenski manjinski izbori. Kod nas malo je Hrvatov; mislim da nek s kulturom moremo dalje poiti, aš ov zbor kojega imamo na to smo jako gizdavi. Ufam se da će se i ovput utemeljiti Hrvatska manjinska samouprava kad smo prez sunlje i mi svi ovde jur s hrvatstvom zacipljeni.



Kemlja – Registrirani na listu Hrvatov: 308. Predsjednica Hrvatske manjinske samouprave **Marija Nović Štípković** ovako vidi situaciju: – Zadovoljna sam brojem registriranih u našem selu, jer svi na koga smo računali, su se dali napisati za manjinske izbore na općini. Ako gledamo ov broj, i u državi smo na 4. mjestu, kade su se dali skupazbrojiti Hrvati, ali i po cijeloj gradišćanskoj regiji uprav tako. Pri nas izgleda u manjinsko tijelo za zastupnička mjesta ćedu se kandidirati šestimi i ufam se da ćemo moći i ovput utemeljiti našu hrvatsku samoupravu. S tim skupa imamo i nadu da će i vladina potpora biti vekša za naše djelovanje jer državna potpora od 640 jezero forintov je jako malo za sve naše programe. A na

naticanji teško je pobrati pinez. Djelamo dokle moremo, jer nažalost kad nas ne bude, vjerojatno će se zgubiti ovo sve u Kemlji. Imamo naraščaj koji je zgotovio hrvatsku visoku školu, sridnju školu, ali svi ovi ljudi ali prođu iz sela, ali pak ne maru preveć za hrvatstvo i nećedu na se zeti ni odgovornost ni zadaću da bi ovo djelali. Naš put je težak, a ne nazadnje i sudbina ...



Sambotel – U centru Željezne županije na manjinskoj listi se najde 219 Hrvatov. **Laslo Škrapić**, predsjednik gradske Hrvatske manjinske samouprave: – Pokidob je prvi put ovo djelo, mislim da su naši

Hrvati u ovom varošu dobro položili ispit. Mi nismo veliku propagandu načinjali za ovo, ali mislim da u cjelini moremo biti zadovoljni aktivitetom naših Hrvatov, ki su se sami najavili i držali za svoju dužnost da se registriraju na listi. Ako gledamo broj Hrvatov u našem varošu, po zadnjoj brojidbi stanovništva tamo su označili da u Sambotelu živi 385 Hrvatov, onda i ov najnoviji broj za registriranje, mislim, da nij ločest. Kvizan sam da ćemo moći i ovo ljeto utemeljiti našu manjinsku samoupravu.

Umok – Na popisu registriranih Hrvatov su 53 birači. – Joško Jurinković, predsjednik manjinskoga tijela, ovako gleda na registraciju i dojučde izbore: – Zadovoljan sam ovim brojem, ipak mislim da bi nas lako moglo biti već, ali to je činjenica da i u drugi posli ni jako interesa, onda se mi moremo veseliti da su se tolikimi prošli registrirati. Mi nikogar nismo agitrali, ki su dolidali papire, oni su sami od sebe prošli na općinu. Oni su čutili da moraju reći kamo keraju, nisu se bojali naši ljudi to izjaviti, je med njimi ki se znaju pominati, a čudami su kotrigi i našega društva. Vjerujem da će nas i ovo dalje držati i jačati u djelu, i čuvanju naših tradicij. Kandidate imamo za zastupništvo, tako sam gvišan da ćemo moć i ovput napraviti naše manjinsko tijelo.

Marija Pilšić, predsjednica Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj:

– Ovo, 3316 je ukupni broj registriranih Hrvatov u Gradišću, ća zopet kaže da su u našoj državi ipak Gradišćanski Hrvati najorganiziraniji, o čemu smo i u prošlosti jako čuda govorili. Veselim se da će se u Jursko-mošonsko-šopronskoj županiji uz postojeće samouprave vjerojatno još osnovati plus dvi, u Juri ter Horpaču. U Željeznoj županiji ostaje broj 11. Veselim se da su naši ljudi zakon shvatili, a to, s druge strane, pokazuje i to da su imali i ćut i svist da se moraju registrirati. Mislim da ćemo moći u svi dvi županija napraviti i sridnji stupanj Hrvatskih manjinskih samoupravov. -Tih-

Mišljenje o registraciji i izborima Anice Milankov-Balogh

Što mislite glede novog Izbornog zakona prema kojem se pripadnicima nacionalnih i etničkih manjinama kod samoupravnih izbora određuje obvezna registracija?

– Ako tko u današnje zahuktalo vrijeme ne čita tiskovine, ne sluša i ne prati radijske, televizijske informacije, odnosno nije u tijeku općedruštvenih pitanja i političkih zbivanja, ako ne poznaje osnovne zakonske propise i odredbe koje nalažu registriranje za pripadnike bilo koje narodnosti u nas, taj i ne može biti načisto zašto i što se tim postupkom traži od njega. Naime, trebam slobodno izreći činjenicu da se pripadnici manjina – napose naši ljudi – još uvijek plaše bilo kakvog ubilježavanja ili registriranja jer ih to podsjeća na burnu prošlost. Dakle, nije jednostavno nagovoriti ljude, objasniti im čemu zapravo služi registracija. Ja sam se, inače, registrirala.

Prema vama u okruzima mađarske metropole obitava li znatan broj našega hrvatskoga svijeta?

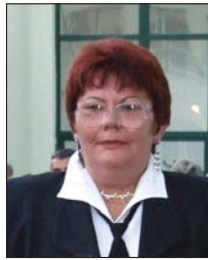
– Mnogima je poznato da nas u glavnome gradu ima podosta. Pogledajmo samo telefonski imenik u kojem napretek ima imena na -ić, -ović. O zaposlenima da i ne govorimo. Naime, na raznim poljima života osobito je mnogo intelektualaca koji smo zapravo ponikli iz narodnosnih seoskih sredina. Završivši visoke škole i sveučilišta, stekavši razne obrtničke spreme i druga zvanja, osnovavši svoje nove obiteljske sredine, uvriježili smo se u raznim gradskim sredinama pa tako i Budimpešti. Često susrećem ljude koji sebe smatraju Hrvatima pa su se i kod zadnjeg popisa stanovništva – i to je svojevrsna registracija – opredijelili, izjasnili za pripadnost svojoj zajednici. Ako uzmemo u obzir koliko njih govore svoj materinski i koliko njih poznaju svoju kulturu i običaje, onda to i u budimpeštanskim prilikama upućuje na sasvim drugu situaciju.

Do sada su predstavnici većinske nacije i simpatizeri – bilo koje narodnosti pa tako i hrvatske – pri samoupravnim izborima mogli glasovati na nas, ali sada to mogu učiniti tek oni koji su registrirani. Ni mjesta glasovanja nisu zajednička, već strogo odvojena.

– Prema meni taj postupak ukazuje na grubu segregaciju što ni u kojem slučaju ne koristi manjinskim zajednicama. S takvim načinom se naši ljudi i druge narodnosne zajednice još nisu mogle sresti. Takva rješenja mogu natoliko naškoditi da se ubuduće još manje njih odazovu svojim izbornim ljudskim i građanskim pravima. Ljudi ne vole da ih se smatra drugačijima, da ih se odvađa od ostalih građana. Meni uopće nije jasno zašto se ne može glasovati i na druge narodnosti ako su mi one bliske i simpatične – odgovorila nam

je na postavljena pitanja gđa. Anica Milankov-Balogh koja je rodom iz Kačmara, a već desetljećima živi i radi u Budimpešti.

Uoči izbora u Bačkoj



Angela Šokac Marković, predsjednica Bačkog ogranka Saveza Hrvata u Mađarskoj ističe općenito zadovoljstvo s postignutim na polju pripreme i kandidiranja za izbor manjinskih samouprava.

– Što se naše regije tiče, možemo biti zadovoljni jer je registrirano 1493 osobe na popisu hrvatskih birača. Osim toga u dva naselja, Kalači i Kečkemetu, prvi put utemeljit će se hrvatske samouprave, tako ćemo umjesto dosadašnjih 11 imati ukupno 13 samouprava. Ne samo da će nas biti više nego su se Hrvati, primjerice u Kalači, posljednjih godina dokazali da im je cilj učvršćenje hrvatske zajednice u svome mjestu. Vjerujem da su isti ciljevi i u Kečkemetu, gdje također imamo dosta naših ljudi iz Bačke koji tamo žive i rade. Možemo zaključiti da je, osim manjih problema, bilo sve u redu, a naša se regija pokazala složnom. Očekivali smo da će se pojaviti i novi ljudi, što je sasvim u redu. Isto tako znali smo da će biti i onih koji neće u Savezovim bojama krenuti na izbore. Na žalost Savez nema kandidata u Bikiću, gdje su zastupnici krenuli kao kandidati HKC «Bunjevačka čitaonica», koja je postavila i četiri kandidata u Aljmašu. Naravno, svatko ima pravo registrirati se, birati i kandidirati se u skladu sa zakonom.



– Zadovoljan sam jer smo uspjeli registrirati toliko naših birača koliko ponegdje ni od nas znatno brojnije zajednice nisu uspjele. Upisano je gotovo dvostruko više (čak 54) nego što se traži po zakonu, kojim se ma-

njinski izbori uvjetuju s najmanje 30 registriranih na biračkom popisu. Dobar je odaziv birača i u odnosu na njihov ukupan broj, te na broj pučanstva u selu – kaže zadovoljno **Miloš Pijuković**, koji od samih početaka, već 12 godina obnaša dužnost predsjednika Hrvatske manjinske samouprave u Čikeriji, koja je do sada imala samo tri člana. Prvi put na izborima 1. listopada ona će postati petočlana, a za ta mjesta prijavilo se čak devet kandidata, i svi su krenuli u «bojama» Saveza Hrvata. Stoga smo Miloša Pijukovića upitali čemu se može pripisati da na ta mjesta ima toliko kandidata, i kakav je odnos među njima, ali i unutar cijele hrvatske zajednice.

– U početku smo imali manjih problema oko prijavljivanja kandidata, morali smo nagovarati ljude. Na kraju je ispalo malo više nego što smo očekivali, ali ja sam osobno više nego zadovoljan jer to su ljudi koji su aktivni u našem kulturnom životu, većinom su članovi KUD-a «Rokoko». Prošle smo nedjelje organizirali izborni skup, bez suprotstavljanja jedni drugima, složivši se da svi radimo za našu manjinu. Ima nas devetero, pa neka birači odluče. A i oni koji ne budu izabirali zastupničko mjesto, ostat će vezani uz rad hrvatske samouprave, uz KUD «Rokoko», i nadalje raditi za «našu stvar». Na korist je to i cijeloj hrvatskoj zajednici u Bačkoj.

S. Balatinac



Iz petroviske historije

Gornji kraj sela pogorio pred devedesetimi ljeti

Gdo ne bi poznao lokalpatriotizam profesora Lajoša Škrapića, rodom iz Petrovoga Sela, a sad jur mnogo ljet Peštanca, ki je uza to i predsjednik Hrvatske manjinske samouprave u XII. okrugu glavnoga varoša. Prilikom nedavnoga posjeta svojemu rodnomu kraju sjeli smo na razgovor, a tema nam je bila zvanaredna. Pomalo jur pozabljeni mozaik petroviske historije, nesrično ljeto, turban dan za brojne selčane. Uzrok nam je dao i okrugli jubilej, jer 30. augustuša je bilo točno 90 ljet tomu da je pogorio gornji kraj u Petrovom Selu.



Pozabljeni prvi oganj

– Još dva Petrovišćani žive koji se moru spomenuti da je 1916. ljeta na kraju augustuša pogorio gornji kraj. Teta Lola Ninčeva su onda bili šest ljet, sad su 96, pak dida Leo Fili-

pović, oni su se rodili 1911. ljeta. Pet ljet su onda nek imali, ne znam da li se još spomenu na ov veliki oganj – *velu Lajoš bači i dalje idu u spominki.* – Veliki oganj je bio, kade je pogorilo 19 hiž i 13 štagljov, a oganj se je buknuo pri Košutovi, pri Mati Grabariću, blizu kod male crikve. Palkinkini su još onde stali uza Pinku, jedna kozlica se je užgala pak dolnji vjetar je puhao, i zato je gornje selo pogorilo. Svi znamo da mlat se je zgotovio na Kraljevu, 20. augustuša, kad je pri nas bučura. Onda su aldomaš pili pak svi su veseli bili, svaki je dobio svoj dio što je zaslužio pri mlatu. Mlade rahle kozlice, slame su bile u vrti pak dica su se igrala, pak su probuvale će li se užgati, pak se je užgalo. Župene hiže su sve skoro pogorile i štaglji, a teta Lola Ninčeva su mi sad nedavno povidali da su bile pripravljene ići u školu pak im je nova kijkljica što su joj majka ušili, ali kupili u kojoj bi išli u školu, i ona je pogorila u kuhnji. Teta Lola su još i danas puni šale pak su rekli: „*Mi dica smo čekali da će se i škola užgati, a onda ne bi prahali u školu ići.*” Škola je iz cigal bila i črip je bio odzgora, to je stara škola i sad je nasrid sela, još vik čitovata.

Što se je godalo po ovom velikom ognju ...

– Ove pogorene ljude, pogorene familije je grof Pál Erdődy u svoj kaštelj primio u gornjem kraju. Tako su se sve familije preselile u kaštelj, a i dica su skupa živila. Teta Lola su mi povidali da je njim najblaženiji dio žitka bio kad su se svi Goranci (gornja dica) na dvoru igrali, svi su jedan drugomu pomagali. Prošli su u Varoš (u Eberavu) pak u Kartež rublje sabirati pak hranu, kad su svi siromaški bili. Onda u Kuljket, morebit i u Rastinu, je kade su im dali, je kade nisu dali. Sedam ljet su živili skupa pogoreni ljudi pak ki je maru moćniji bio, on se maru ranije uzidao novu hižu. Po riči tete Lole, svaki put kad su se jedni odlučili pak su prošli iz skupščine, iz ovoga kaštelja, onda su svi plakali. – *Zašto idete domom kad smo se ovako dobro čutili u kaštelju?* – je bilo vik pitanje. No, moj pokojni otac su bili u I. svitskom boju pak su mi otac povidali da u ugarski novina su štali da je u Petrovom Selu veliki oganj bio i da je pogorio

gornji kraj. I naša Lukačeva (Ninčeva) hiža, sve župene hiže gori-gori su sve pogorile. Ja iz ditinstva još pametim koje župene hiže su ostale u gornjem kraju: Husarova, Košutova gori, onda Kozaričeva, one su kasnije pogorile, al su je razrušile, tako da ovo je bio prvi oganj na kojega se u Petrovom Selu skoro već nigdor ne spomene – *su mi rekli Lajoš bači pak dodali da su ove podatke djelomično preštali u memoaru staroga školnika Ivana Nemetha, koji se najde u sambotelskom arhivu.*

Erdődyjev kaštelj, kasarna, „Derkovitsev seoski dio”

– Mlado pokoljenje u gornjem kraju zove ove nove hiže ke su skupazidane, da je to Derkovits, pod tim imenom je jedno naselje u Sambotelu. A na ovom mjestu je prlje stao grofovski kaštelj. To je Pali grofa imanje bilo, pak on je dopustio da se ovi nesrični ljudi onamo doselu pak onde su živili 5-6 ljet. Kasnije kad sam ja mali dičaric bio, onda je tod kasarna bila, graničari su živili u ovom kaštelju u 1940/50-imi ljeti. Kad su ovi graničari bili preseljeni simo u dolnji kraj, ov kaštelj je bio granarija. Kad su zadruga utemeljene, onda su ovu veliku zgradu za hombar-granariju hasnovali. Svu pšenicu, jarac pak zob, hrž što je urodilo u petroviskom hataru, cijeli urodjaj su tamo zasipali. Onda su se ovi mladi primili da te si nove hiže uzidati, a stari kaštelj je bio zaostavljen, cigle su padale, sve je zaustavno bilo, to su razrušili, a mladi su si nove stane uzidali.

Što je izostalo iz petroviskih monografijov

Od ovoga prvoga ognja ni u Pinterovoj monografiji (izdana 1969. ljeta), niti u Geošičevoj

knjigi (objelodanjena 1996. ljeta) ne moremo štati. Svi se spomenu nek na vekši petroviski oganj iz 1929. ljeta, kojega zato ljudi danas i bolje pametu.

– U Petrovom Selu, još veći, to je jur drugi oganj bio 1929. ljeta, onda je dolnji kraj pogorio. Pogorilo je 52 hiž, pak je jedno dite umrlo pri Sičevi. Ja, kot dičaric sam prošao u veliku crikvu, u turanj pak pogledao sam dva zvone u velikoj crikvi. Veliki zvon, onoga su 1917. ljeta izjali, a hrvatske riči se moru štati na velikom zvonu, a imamo jedan manji zvon, onoga su 1929. ljeta načinjili na ugarskom jeziku, na spomin ovoga ognja su podignuli. Stariji zvon su petroviski Amerikanari isplatili i na hrvatskom jeziku je lipo ispišeno: *Boga dičim, vjernike pozivam, zlo vrime proganjam, mrtve oplakujem, neka bude blagoslovljeno ime Gospodinovo!* U ovoj monografiji što je dr. Geošić pisao, on je 1925. ljeta rođen, pravoda se on ne more spomenuti na on stari oganj, ali njegov otac, njegov dida Plehijov kvizno su znali za to. Kad je pogorio dolnji kraj, gospodin Geošić zano na to moru spomenuti kad su onda u dolnjem kraju stali.

Važnost spominjanja

– Ja mislim da ki se još spomenemo, pak ki držimo da je potribno poznati svoju historiju, nam je zvanaredno važno da se spomenemo i prvi oganj Petrovoga Sela. Ako se nećemo spomenuti, onda će se sve zgubiti, sve zabit. Kako vidimo, i u neki jako lipi knjiga ništ nij već od toga točno napišeno što se godalo u Petrovom Selu.

Mogli bi još jednu ali dvi knjige mirno izdati što je sve vani ostalo iz onih knjig ke su dovidob napisali o Petrovom Selu. *-Timea Horvat-*



Dio današnjega gornjega kraja

PEČUH – 23. rujna u Budimpešti, u organizaciji XI. okruga, a 25. rujna u pečuškome klubu Augusta Šenoae s početkom u 18 sati bit će predstavljena knjiga Dinka Šokčevića: **Hrvati u očima Mađara, Mađari u očima Hrvata, Kako se u pogledu preko Drave mijenjala slika drugoga.** Knjiga je nedavno ugledala svjetlo dana, a njezin je izdavač Naklada Pavičić iz Zagreba. Knjiga je jedna u nizu djela u Biblioteci hrvatske povijesti istoga izdavača. Izdavač sljedećim riječima preporučuje knjigu čitatelju: „Svaki školovani Hrvat ima o hrvatsko-mađarskim odnosima dvije okorjele predrasude: da su Mađari Hrvatima opasno prijetili mađarizacijom i da su hrvatski »mađaroni« bili izdajice domovine. Čitatelj ove knjige morat će se s objema zauvijek oprostiti. U Mađarskoj je bilo svakakvih ideja i akcija, pa i ekspanzionističkih, no s vrlo mršavim rezultatima. Koga su Mađari u Hrvatskoj uspjeli mađarizirati? Nikoga. Koliko je Hrvata uspjelo naučiti mađarski jezik? Vrlo malo. A »mađaroni«? Oni jesu bili protiv iliraca, ali nikad protiv interesa domovine Hrvatske, samo što su na te interese gledali na svoj način. Dok su se, primjerice, ilirci zalagali za ilirski naziv jezika, »mađaroni« su bili žestoki zagovaratelji hrvatskog imena jezika! Uopće, ova knjiga o tome kako su Hrvati doživljavali svoje susjede Mađare, a kako Mađari Hrvate – u razdoblju od kraja 18. do početka 20. stoljeća – baca posve novo svjetlo na sliku drugoga. I, nešto za hrvatskog čitatelja posve šokantno: Mađari su se sredinom 19. st. užasno bojali Hrvata i njihova panslavizma. Hrvatski povjesničari i nastavnici utjerali su Hrvatima strah u kosti od Mađara, sada se pokazuje da su Mađari premirali od straha od Hrvata i njihovih mogućih saveznika Rusa! (b.p.b.)

OGLAS

U organizaciji pečuške Srpske samouprave, 22. rujna ove godine, u tamošnjemu Hrvatskom kazalištu (Anna u. 17) gostovat će Srpsko pozorište. Predstava počinje u 19.30 sati. Bit će to djelo Dušana Kovačevića Profesionalac (tužna komedija, po Luki) u režiji Radoslava Dorića. Igraju: Milan Rus, Tibor Ember, Zorica Jurković, Jozo Matoric. Karte se mogu rezervirati, kupiti na tel. 72 210-197 kod Gyule Bérija od ponedjeljka do četvrtka između 9 i 16 sati, u petak između 9 i 14 sati.

Iz jugoslavenskih dokumenata o revoluciji 1956.

Zbivanja i događaji prije izbijanja revolucije (2)

Poslanik jugoslavenskog poslanstva u Budimpešti Dalibor Soldatić 29. ožujka 1956. godine svojim nadležnima javlja u Beograd (broj telegrama 120 (Arh. Min. in. pos. Srbije, PA. 1956., Mađarska, fond 51., pov. br. 44752): Situacija poslije plenuma Centralnog komiteta Partije mađarskih trudenika samo je prividno mirna. Iako suštinska pitanja nisu bila ozbiljno tretirana, unutar CK sve jasnije se oformljava nekoliko grupacija, realističkih kako po svojim koncepcijama tako i po sastavu ljudi koji ih sačinjavaju. Važno je istaći sljedeće:

1. Rakoši je pretrpio ozbiljnu kritiku i pozicije su mu oslabile. Grupa oko njega, mladi ljudi i bez autoriteta, nesposobna da očuva sadašnje stanje i pruži ozbiljnu podršku Rakošiju. Politika naglog uzdizanja u najviše partijsko rukovodstvo ljudi bez revolucionarne prošlosti i potrebnog autoriteta sada se sveti samom Rakošiju koji ju je sprovodio.

2. Grupa „centra“, sastavljena od starih komunista, domaćih kadrova, od kojih su neki bili čak i progonjeni, ozbiljno se afirmirala i stiče simpatije CK. Kadar Janoš je najaktivniji u ovoj grupi kome je autoritet ogromno porastao. Svojim autoritetom i istupom na plenumu CK Revai Jozsef pružio je ozbiljnu podršku ovoj grupi. Karakteristično je da ova grupacija ne prihvaća Nagya i osuđuje jedino metod na koji je on uklonjen iz političkog života.

3. Pozicije Nagya nisu ojačale jer ga većina članova CK smatra krajnje desno orijentiranim. Grupa intelektualaca komunista okupljena oko njega, svojim zahtjevom za ozbiljnim personalnim izmjenama i radikalnim promjenama u politici partije, predstavlja smetnju za stvaranje promjene jer zna do čega bi to moglo dovesti. Pored toga uvjerenje da sovjetsko rukovodstvo ne želi povratak Nagya u potpunosti umanjuje izgled ove grupe.

4. I pored općeg nezadovoljstva sastavom politburoa i tajništva, pitanje personalnih promjena nije postavljeno jer se očekuje stav rukovodstva Komunističke partije Sovjetskog Saveza s kojim su dosada ova pitanja obavezno bila rješavana. Neki pripadnici grupe centra, ogorčeni su na Rakošija, smatraju da je stvar Rusa da ga uklone, pošto su ga oni i postavili, a pojedinci čak izjavljuju da ih jedino Jugoslaveni svojim utjecajem kod Rusa mogu osloboditi Rakošija.

5. Ozbiljan rad komisije CK za ispitivanje slučaja Farkaša vjerovatno će ustvrditi direktnu vezu Staljin-Rakoši pri organiziranju insceniranih procesa. Time dalji opstanak Rakošija kao prvog sekretara partije može biti najozbiljnije doveden u pitanje.

6. Prema najnovijim komentarima iz partijskih krugova Rakošiju se danas postavljaju

dvije osnovne zamjerke: a) da je u svom referatu na plenumu iznio osnovne postavke XX. kongresa ali da ih nije primijenio na situaciju u Mađarskoj niti iz toga izvukao odgovarajuće zaključke, b) da je kritiku kulta ličnosti postavio tako da se sva krivica svaljuje na sitne rukovodioce dok se on osobno izvlači.

7. Mađarsko rukovodstvo još uvijek nije poduzelo nikakvu ozbiljniju akciju u raskrinkavanju staljinizma, iako većina partijskog članstva to očekuje. Međutim jedan dio partijskog članstva još uvijek ustraje u obrani Staljina, kod čega mu dobro dolazi i sadanji stav rukovodstva.

8. Predstavnici zapadnih zemalja uglavnom zauzimaju negativan stav u odnosu na XX. kongres i sadašnju situaciju u Mađarskoj. U tom pogledu odlučan je utjecaj Amerikanaca. (Tekst smo kroatizirali.)

(Nastavit će se)

Duro Franković

REŠETARI – U organizaciji Književno-likovnoga društva „Rešetari“ iz Rešetara, 23. rujna u tome naselju održavaju se tradicionalni Rešeterački susreti pjesnika, na kojima će se između ostalog predstaviti ovogodišnji IX. zbornik pjesama Rešeteračkih susreta, te će se u prostoru Tvornice kože održati pjesnička večer članova književne sekcije Društva s pozvanim gostima iz Hrvatske i inozemstva.

Trenutak za pjesmu

Arsen Dedić

Završni song XIII

Sve je za nama: snijeg i žega.
Bio sam Juda, bio sam Krist,
al' čovjek može i poslije svega
ostati Candide, ostati čist.

Objašnjena je zagonetka
sad kad na vrata kuca smrt;
trebalo nam je otpočetka
čuvati stoku, kopati vrt.

Koliko mora i planina
da se na kraju stekne nauk:
prava je mudrost pokraj Solina
gajiti kupus, saditi luk.

(Candide)

Iz povijesti hrvatskoga tiska u Mađarskoj

Blic-razgovor s predsjednikom ZSHM

(...) U prvom smo mandatu osnovali 57, a sada ćemo imati 78 samouprava. Broj elektora je 354, koji su dobili ukupno 99.099 glasova. Na hrvatske manjine je glasovalo 124.165 osoba. Evidentirajući ove rezultate te raštrkanost i brojčanost naselja u kojima žive Hrvati, uglavnom možemo biti zadovoljni. Nadamo se da će ove samouprave stvoriti još jači temelj za artikuliranje interesa naše ga življa. (...) Mislim da je bitan preduvjet za svaku uspješnu manjinsku politiku prije svega da «većina» prizna je postojanje nacionalnih manjina i da vlast bude spremna prihvatiti njihove specifične jezične, kulturne, gospodarske i vjerske interese, a da sve to ne interpretira kao nešto što bi moglo poremetiti stabilnost države. Naravno, uz to je potrebna i lojalnost pripadnika manjina prema državi u kojoj stoljećima žive.

Nacionalne manjine i njihove udruge moraju biti aktivno uključene u oblikovanje državne manjinske politike. To nije važno samo zbog realne i istinske demokracije, nego je to jedini put za ostvarenje politike koju će prihvatiti oni kojima je ona namijenjena. Nadamo se da će mađarske vlasti podupirati ostvarenje naših ciljeva, a istodobno smo uvjereni da će i hrvatske samouprave shvatiti svoju povijesnu ulogu i raditi na tome da se hrvatska riječ još dugo čuje u našim naseljima – rekao je na kraju svoga odgovora na naše pitanje dr. Mijo Karagić, predsjednik Zemaljske samouprave Hrvata u Mađarskoj.

M. M.
Hrvatski glasnik, godina VIII., broj 46., 19. studenoga 1998., str. 3.

PEČUH – „Poletija grdelin iz žuja“, naslov je kazališne predstave, pučke tragikomedije u šest slika, koja je nastala na tekst Ivice Mijačika u radionici Teatra Grdelin uz redateljstvo Krešimira Dolenčića & Joška Ševe. Prazna predstava je upriličena u Makarskoj 2001. g., a 14. rujna, u suorganizaciji pečuskoga Hrvatskog kazališta Pečuh i Generalnoga konzulata Republike Hrvatske iz Pečuha, u pečuskome Hrvatskom kazalištu predstavljena je i u Mađarskoj. Izvršna glumačka ekipa na čelu s neponovljivim Joškom Ševom u devedesetak minuta oduševila je nazočne.

VI. Dani Julija Benešića

U organizaciji Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje Katedre za hrvatski standardni jezik Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Gradske knjižnice i čitaonice te Muzeja grada Iloka, u Iloku se od 20. do 21. listopada održava znanstveni skup pod nazivom VI. Dani Julija Benešića. Ovaj skup neprekinuto djeluje od 2001. g., a na dosadašnjim skupovima sudjelovalo je šezdesetak sudionika: jezikoslovaca, arheologa, povjesničara, povjesničara umjetnosti i drugih znanstvenika. Poziv za sudjelovanje ovogodišnjim Danima Julija Benešića uručen je i djelatnicima Odsjeka za kroatistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu.

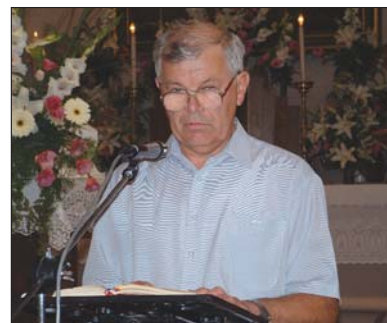
Portret jednog đakona

Ladislav Sabo – privržen vjeri i jeziku svojih pradjedova

Racki Hrvat podrijetlom iz Bačina danas živi u Kalači, ali se redovito vraća u svoje rodno selo. Ladislav Sabo svake druge nedjelje u mjesecu na svome materinskom rackohrvatskome govoru pomaže bačinskome župniku na nedjeljnoj hrvatskoj misi. Kao đakon, dakle laik koji je posvećen za obavljanje određenih obreda, čita evanđelje, propovijeda, obavlja priče i moli na svome zavičajnom govoru, koji njegovi stariji suseljani – za razliku od mlađih naraštaja – još i danas dobro znaju, a rabe ga i u svakodnevnom životu.

Pošto je završio teologiju u Budimpešti, tadašnji kalački biskup, potonji ostrogonski nadbiskup i kardinal László Paskai prije 15 godina postavio ga je za pomoćnog župnika, kako bi pomagao bačinskome župniku služiti mise i obrede na jeziku rackih Hrvata. Ljubav prema materinskoj riječi i katoličkoj vjeri usadena mu je u obitelji, od rođenja.

„Moja mati i otac, baba i dedak govorili su racki. Prvi put sam u školi učio mađarski, a dotle sam znao samo racki. Poslije smo u školi tjedno dva-tri sata učili hrvatsko-srpski. Sjećam se da nas je podučavala učiteljica Borbala Jagić, podrijetlom iz Bikića, od koje smo naučili puno dječjih pjesama i igara” – prisjeća se sredovječni Ladislav Sabo, koji ne samo da je sačuvala jezik svojih pradjedova nego je usavršio svoje znanje, lijepo svladavši i književni jezik. Kako dodaje, još za vrijeme studija na fakultetu trsio se da nauči



hrvatski književni jezik, koji je usavršio prateći hrvatske televizijske i radijske emisije, čitajući hrvatske novine, zanimajući se za hrvatsku povijest i prošlost rackih Hrvata. Kao inženjer kemije danas radi u jednoj kalačkoj tvornici, a u svoje slobodno vrijeme rado se bavi i društvenim radom i njegovanjem hrvatskog jezika. Kako je u Kalači dosta naših rackih Hrvata koji su se doselili iz Bačina i Dušnoka, još prije nekoliko godina počeli su se okupljati, jer nisu htjeli zaboraviti svoj racki, hrvatski jezik.

„Okupljali smo se, ali je to bilo samo povremeno” – kaže jedan od glavnih poticatelja izbora za hrvatsku manjinsku samoupravu koja će se ove godine prvi put utemeljiti u Kalači. Kao jedan od hrvatskih kandidata, u manjinskoj samoupravi vidi novu mogućnost za očuvanjem nacionalne svijesti i hrvatskoga jezika: „Od hrvatske samouprave očekujem da ćemo se češće i redovitije okupljati, nadam se da ćemo ojačati našu zajednicu priređivanjem raznih kulturnih sadržaja.”

Ladislava Saboa možete sresti svake druge nedjelje u mjesecu na nedjeljnoj hrvatskoj misi u Bačinu, koja će se do kraja godina upriličiti 8. listopada, zatim 12. studenog i na drugi dan Božića, kada će biti još svečanije.

S. Balatinac

Bogatstvo ...



Slaven Vidaković i Stipan Đurić, hrvatski glumci

Gradišćanski omladinski jačkarni festival

Gradišćanska jačka mladih (GRAJAM) jur ljeta dugo poziva u Gornji Četar one osnovnoškolare kim je draga hrvatska narodna i pop-jačka. No, od ove starije generacije, međutim, još svenek mladi Gradišćanci su mislili da bi i nje privukao takov festival, a Petar Horvat, peljač kulturnoga doma u Hrvatskom Židanu, je priskrbio financijsku pozadinu priredbe. Naime, na naticanju Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine u Ugarskoj, uime Hrvatske manjinske samouprave Hrvatskoga Židana ter u suorganizaciji Društva gradišćanskohrvatske mladine u Ugarskoj, je dobivena potpora za realiziranje festivala. Tako 21. oktobra, subotu, u Hrvatskom Židanu prvi put se priređuje susret omladinskih pjevačev, kamo čekaju mlade gradišćanske talentirane gute, od 14 do 30 ljet starosti, ki kanu pokazati svoju šikanost u hrvatskom pjevanju. Svaki si more izabrati onu jačku ka mu je najdraža po stilu i kategoriji, misleći ovde na to komu što leži bolje, narodna mužika ali pop-glazba. U čemu razlikuje ovo naticanje od GRAJAM-a to je to da svaki naticatelj mora jačiti uz živu muzičku pratnju. To je i za to moguće jer skoro svako naše naselje ima tamburašku grupu ili bojsek i zabavni sastav. Po zamisli organizatorov ovo spravišće bi bilo cjelodnevno da se naticatelji čim bolje pripravu na otpodnevni nastup, zato bi se otrpla mogućnost za probe, vježbanje, nariktanje svitline. Odabiranje „megastarov“ bi se začelo u 18 uri pred tročlanim žirijem (po jedna osoba iz Koljnofa, Petrovoga Sela i Hrvatskoga Židana). Za ocjenjivanjem izdilit će se vridne nagrade od prvoga do trećega mjesta. Skupna zabava bi završila večer pri koj bi svirali svi nazočni gradišćanski muzičari. Gdo ima glas, a naravno i volju, aktivno sudjelivati na ovom prvom jačkarnom festivalu naše regije, neka se javi kod glavnoga organizatora Petra Horvata e-mail: mhzs@freemail.hu, na telefonu: 06/30 476 2615, odnosno kod predsjednika Društva gradišćansko-hrvatske mladine u Ugarskoj Rajmunda Filipovića rayfilip@gmail.com ali na telefonu 06/20 36 53 504. Po riči Petra Horvata, cilj ovoga sastanka je to da prik mužike zopet se mobiliziraju mladi ljudi, a budu napravljeni i mosti med gradišćansko-hrvatskimi seli, ako je moguće i prik granic, jer glazba, kako i praksa kaže, uprav tako nas spaja kot i jezik.

-Tiho-

Dan sela u Semelju

Kao i u mnogim drugim naseljima, 2. rujna, u subotu, i u Semelju je priredn Dan sela. U sklopu te priredbe mjesna i hrvatska samouprava organizirale su cjelodnevni program na otvorenome, na športskom igralištu, gdje je bio postavljen i golem šator. Zahvaljujući dobrom vremenu i bogatome programu, na igralištu se već u ranim poslijepodnevni satima okupilo mnogo ljudi. Posjetitelji programa nisu bili isključivo mještani, nego i znatiželjnici i iz drugih, napose susjednih naselja. Na programu je bio i nogometni turnir u kojem su, osim ekipe mještana, sudjelovale udvarska, salantska, kukinjska i egraška momčad. Utakmice su se odigravale u prijateljskom duhu.

Zainteresirani su mogli pogledati i izložbu rogovlja pod postavljenim šatorom.

Za proslavu dana sela, kao završni dio programa, na pozornicu su stigli i plesači KUD-a Tanac koji su prethodno nastupili u Martincima. U izvedbi vrsnih folklorša mnogobrojna publika uživala je u hrvatskim (podravskim i bunjevačkim) i bugarskim plesovima, te u dvije obrade Béle Bartóka, a kao zadnje na sceni su izveli i bošnjačke plesove. S prekrasnom bošnjačkom nošnjom, uvježbanim koracima i pjesmama plesači su razveselili sve nazočne, pogotovo stariji naraštaj koji se prije 50-ak godina zabavljao upravo na te pjesme što smo mogli čuti i vidjeti. Među gledateljima sam vidjela i nekoliko starijih osoba koje su nogama tapkale dok su plesači nastupali. Nekoliko starijih ljudi i osobno su zahvalili folkloršima na prekrasnome kulturnom programu. Sudionike kulturnog programa i sve koji su se zatekli u Semelju, organizatori su ugostili izvrsnom grahovom juhom. Nakon kratke tehničke stanke započeo je bal, gdje su za dobro raspoloženje bili zaduženi svirači ansambla Badel. Slavilo se i veselilo do kasno u noći.

Veze između Semelja i Aljmaša

U društvu sa zastupnikom Mišom Šarošcem u Semelju smo zatekli i izaslanstvo sela Aljmaša, s kojim Semelj već nekoliko godina održava prijateljske veze. Zdenko Petrijevčanin, predsjednik mjesnoga Odbora sela



Aljmaša, reče kako veoma vole doći u Semelj, i ovo jednogodišnje prijateljstvo Semelja i Aljmaša zbilzo se zbog Europske unije i njezinih projekata. Naime, selo Semelj se želi natjecati kod Europskih fondova, i za to su im potrebni partneri u Hrvatskoj te su preko zajedničkih prijatelja došli i zblížili se s Aljmašem. Semeljci rade na više projekata, a najvažnije je pribavljanje sredstava za izgradnju seoskog doma. Prijateljska druženja, pogotovo na polju nogometa, bila su i do sada. Rat je na žalost, reče nam sugovornik, pomeo Aljmašane, stoga danas Aljmaš, poznato marijansko svetište kamo hodočaste i naši Hrvati iz Mađarske, broji samo 450-ak stanovnika. Nemamo puno toga osim crkve i zgrade mjesnoga odbora, a društveni život, poglavito jer nam je mladež rasuta, veoma je slab.

Izložba trofejnog rogovlja i slika



U sklopu Dana sela i programa na otvorenome pod velikim šatorom upriličena je prigodna izložba trofejnog rogovlja semeljskoga Društva lovaca. To društvo ponosi se svojim trofejima i bila je ovo prava prilika da ih pokaže znatiželjnoj publici, koja se imala čemu diviti. Često se laik kada vidi lovce kako od seoske krčme rano ujutro ili kasno u noć kreću u šumu, zabrza pa kaže: opet idu dangubiti. Da to nije tako, pokazala je i ova izložba, ali i priče lovaca koji s ljubavlju govore o šumi i lovu, hranjenju životinja, ljepotama prirode koje pod svaku cijenu treba sačuvati. Uz izložbu trofejnog rogovlja, krzna, posjetitelji su mogli pogledati i izložbu slika lovca i slikara Józsefa Bíbera koji se rodio u Pečuhu, ali je velik dio svoga života proveo u Olasu, gdje i danas živi. Završio je šumarsku školu u Šopronu. Kao lovac po zanimanju, s puškom na ramenu, divljina i lov postali su mu prava strast koja se s vremenom staložila i svoj izraz našla putem kista i olovke. Prekrasni trenuci zaustavljeni su na platnu. Uzor mu je slikar Pál Csergežán, a omiljena tema kraljolik i u njemu životinje i biljke. Sudjelovao je nizu samostalnih i skupnih izložaba.

Renata Božanović

Bošnjačko sijelo

Bošnjačko sijelo u Kukinju iz godine u godinu okuplja sve bošnjačke i ostale Hrvate iz ove regije pa i šire, ono je postalo tradicijom, na čelu s izvršnim organizatorima i animatorima, s kukinjskom hrvatskom samoupravom i predsjednikom Đurom Taradijom.

XII. Bošnjačko sijelo osvanulo je sunčano, što je pogodovalo ekipama koje su se od ranih jutarnjih sati natjecale u ribolovu na malomskom jezeru, i to ekipi domaćina, Pogana, Kukinja, Semelja, Udvara, Mohača, Duboševice, Katolja ... i da ne nabrajam dalje. Najvažnije je bilo druženje nastavljeno malonogometnim turnirom ekipa bošnjačkih sela. Usput se pekla riba, koja se i pojela, a potom su u poslijepodnevnom satima ekipe kuhara počele rezuckati svoje namirnice i paliti vatru ispod kotlića: Pogan, Mohač, Kukinj i Udvar su se i natjecali u kuhanju, dok su gosti iz Duboševice u velikom kotlu kuhali grah za sve one koji su toga dana navratili u Kukinj.

U crkvi sv. Ane, zaštitnice Kukinjčana, svetu misu na hrvatskom jeziku, uza sudjelovanje Mješovitoga pjevačkog zbora Ladislava Matušeka, predvodio je olaski svećenik Ilija Čuzdi. Nakon svete mise u mirisu vatre i dima, uz toplu i prijateljsku riječ i mnogobrojne folkloriške koji su stali pristizati sa svih strana, otpočeo je bogati folklorni program. Salanta, Pogan; Semelj, Udvar, Pečuh, Mišljen, Katolj, Mohač, Harkanj i Duboševica te Radikovci skupili su se oko hrvatske pjesme i plesa, hrvatske riječi. Harkanjski pjevački zbor sve je omiljeniji i nema vikenda da ne nastupa na nekoj od baranjskih pozornica. Zborovođa je Đurđica Geošić Radosnai, a ovoga puta pratili su ih svirači iz Kukinja na čelu s Ivom Grišnikom.

Plesači salantskoga KUD-a Marica također imaju brojne nastupe, njih šezdesetak te veliki orkestar pod ravnanjem Joške Kovača zavređuju svu našu pozornost. O društvu skrbi predsjednica Ágnes Kishindi Farkas, a plesove uvježbava Robert Takač. Poganski pjevački zbor vodi Beti Orovica, a svojim prekrasnim glasom i stasom ni ovoga puta nisu razočarali. Kukinjčani su najprije počeli pjevati u narečenome zboru, a potom je utemeljen orkestar, koji je već nadaleko čuven, a u njemu su Andraš, Ivo, Tomica, Mića ... Sada su nas obradovali i pojačanjem, s muškim plesačima iz Semelja i šire, Mijo, Mišo, Atila, Đuro i Arnold izazvali su buran pljesak. Kukinjčani okupljaju oko sebe sve koji se vole družiti uz hrvatske sadržaje. Muška pjevačka skupina Šokci u Kukinj je stigla iz Osijeka. Pjevali su pjesme koje je s njima uvježbao Imre Vrbešić uz pratnju samice u rukama Franje Verića. Nakon njih slijedili su plesači KUD-a Baranje. Oni su se nedavno vratili s jednodnevnog boravka u Poljskoj gdje su predstavljali hrvatski i mađarski folklor. Voditelj plesnog ansambla je Đuro Jerant, a voditelj tamburaškog orkestra Tomislav Taradija. Ženski pjevački zbor Augusta Šenoe pod ravnanjem Marte Rohonci pjevao je uz ostalo i uglazbljene stihove Ivana Petreša: Pod pendžerom procvatala ruža.

Mali katoljski plesači, učenici Umjetničke škole KUD-a Baranja, sa svojim nastavnikom

Dora Grišnik i Đuro Šarosac



Andrásem Mészárosom, marljivo rade već dvije godine, a što su naučili imali su prilike vidjeti oni koji su navratili u Kukinj. Ni Mohačani se ne trebaju stidjeti svojih sviraca. Zoltan Horvat uzeo je stvar u svoje ruke i našao zaljubljenike instrumenata i hrvatske glazbe okupljenih oko Šokačke čitaonice i novoutemeljenog orkestra Šokadija, o kojem, vjerujem, kako ćemo još mnogo toga lijepog napisati na stranicama našega tjednika.

Što još napisati o Bošnjačkom sijelu? To okupljanje naših sunarodnjaka prigoda je da se sretne i da se vidimo s Kukinjčanima, ali i sa svima onima koji rado dolaze na ovaj tradicionalni sastanak Hrvata ove regije.

U kuhanju je pobijedila Pogančanka Aga Dragovac, u malom nogometu ekipa Udvarca Stevice Emberovića, a u ribolovu Kukinjčani. Pobijedili su oni koji su bili na Bošnjačkom sijelu i postali bogatiji za još jedan hrvatski sadržaj. Da ne zaboravimo, na balu je svirao vršendski sastav Orašje, a nije izostao ni vatromet.

Branka Pavić Blažetin



KUD Marica iz Salante



Najbolje kuha Aga Dragovac

KOLJNOF – U ovom selu je 9. septembra, subotu, priredjen Nogometni spomin-turnir Margite Cziráky, u kom su sudjelovale omladinske momčadi Fertóda, Fertőszentmiklósa, Sambotela i Koljnófa. Ovput se je narodio jako lipi rezultat jer Koljnófcí su nastali prvi, i doma su mogli zadržati kup. Kako je rekao Arnold Takács, trener, u suradnji sa Zoltánom Zsírosem, ova grupa je u svojem godišću odlična i zato se je moglo zgodati da dokle je lani završila kup nek na četvrtom mjestu, čez jedno ljeto se je dotirala do najbolje momčadi u ovom prvenstvu.

PETROVO SELO – Kako svako ljeto, tako i sada, 19. septembra, utorak, organizirala je Seoska samouprava s aktivisti mjesnoga Črljenoga križa izlet za vlašće penzioniste. Ovput su mogli putnici pogledati grad Keszthely i okolicu ter u Balatonedericsu Muzej Afrika. Prvi put su petroviske izletnike u mirovini sprohoditi i penzionisti iz Pinkovca, a skupa su sjeli i na večeru, ka je financirana, kot i putni stroški, od općine Pinkovac i Petrovo Selo.

PETROVO SELO – Ženski zbor Ljubičica na poziv zagrebačkoga korusa Desiderium će ov vikend gostovati u glavnom gradu Hrvatske. Ovom prilikom će predstaviti i onu CD-ploču ku je dao napraviti domaći zbor skupa s prijatelji iz različitih zemalji, tako i petroviska Ljubičica zapjeva na ovom nosaču zvuka.

KOLJNOF – Mjesna čuvarnica 29. septembra, petak, otpodne poziva sve roditelje, mališane i zainteresirane na jesenski party, pod vedrim nebom. Kako je peljačica ustanove Margit Földi-Farkas povidala, za dicu su napravene svakojake djelaonice, moru se slobodno igrati uz nazočnost roditeljev, načinjaju se mali dari, peču se različiti falati, tj. toga otpodnevna sve će stati na raspolaganje koljnófskoj dicit da se skupa veselu s malimi gosti ki će dojtí iz čuvarnice Brennberg ter iz Fileža. S ovom institucijom jur ljeta dugo kontaktira koljnófska čuvarnica.

ŽELJEZNO – U ovom austrijskom gradu je otvorena izložba o Ugarskoj revoluciji 1956., s dragocjenimi relikvijami iz te dobe. Dokumenti, peršonska dugovanja izbjeglic, dnevniki, snimke, filmi, a ovo vam je i pregled kako je Željezna zavjesa preoblikovala pograničnu zonu i žitak u ovi kraji. Izložba je napravljena skupa s Muzejom Savaria u Sambotelu, kade će moći zainteresirani posjetiti istu ovu izložbu u misecu oktobru.

Proslavljena Mala Gospa na bajsjoj Vodici



Potkraj pretprošloga tjedna nekoliko tisuća hodočasnika okupilo se povodom rođendana Blažene Djevice Marije, blagdana Male Gospe, na bajsjoj Vodici, najvećemu marijanskom svetištu na području Kalačko-kečkemeteske nadbiskupije.

Dvodnevno proštenje započelo je dočekom hodočasnika u subotu, a najsvečanije bilo je u nedjelju, 10. rujna, kada su u prijepodnevnim satima održana već tradicionalna misna slavlja na hrvatskom, njemačkom i mađarskom jeziku.

Ujutro u osam sati u lijepom broju okupili su se bački Hrvati iz Bajje, Bačina, Dušnoka, Gare, Santova i drugih naselja, a misno slavlje u kapelici služio je fra Marijan Kovačević iz Subotice, koji je uz ostalo podsjetio na podrijetlo i rođenje Majke Božje, koja nas ispunjava radošću i nadom, ukazavši na

nedostatak ljubavi prema bližnjemu u našem društvu. Misa je uljepšana pjesmom okupljenih vjernika, koju je u pratnji župnoga kantora predvodio crkveni zbor bajske župe svetog Antuna Padovanskog, te čitanjem Šandora Pančića.

Nakon hrvatske mise, na otvorenom je održana misa na njemačkom jeziku, a zatim u 10 sati i velika misa koju je predvodio dr. Balázs Bábel, nadbiskup kalačko-kečkemeteski, koji je okupljene pozdravio s „Hvaljen Isus” na mađarskom, hrvatskom i njemačkom jeziku. U svojoj prigodnoj propovijedi on je uz ostalo naglasio kako kršćani diljem Europe od VI. stoljeća slave rođendan Blažene Djevice Marije.

«Danas živimo u nedostatku ljubavi prema bližnjemu, jer čovjek našega vremena živi u materijaliziranome svijetu. A ljudski se odnosi ne mogu unovčiti. Primjer je za to Katolička crkva, koja ni za jedan sakrament ne traži novac. Jer ako odnos Boga i čovjeka ovisi o novcu, onda će tako biti i s odnosom čovjeka i čovjeka» – kazao je među ostalom nadbiskup, uz poziv vjernika na molitvu, kajanje i duhovnu obnovu. «Činimo uvijek onako kako nam mjesto i vrijeme nalaže, onako kako bi to činio Gospodin Isus Krist, ili njegova majka, Blažena Djevice Marija. Posvetimo se ljubavi prema onima koji nas okružuju» – zaključio je dr. Balázs Bábel obraćajući se tisućama okupljenih vjernika.

Velika je misa po običaju, uz mađarski, uljepšana i čitanjima na hrvatskom, koje je čitao Živko Gorjanac, i njemačkom jeziku.

S. Balatinac

Narodnosni festival u budimpeštanskom XVIII. okrugu

Od 9. do 17. rujna, već osam godina zaredom, održavaju se tzv. Havanski dani, zapravo priredbe posvećene istoimenoj budimpeštanskoj stambenoj četvrti XVIII. okruga (Pestszentlőrinc-Pestszentimre). Niz priredaba otpočeo je 9. rujna u Parku narodnosti, i to uz puhački orkestar okružne Glazbene škole „Ernő Dohnányi”. Tada su svečano podignute na jarbole državne zastave i nacionalna znamenja manjinskih samouprava.

Ugodna osunčana jesenja subota ovogodišnjega „babljega ljeta” pogodovala je organizatorima bogatih i šarolikih kulturnih (pretežito folklornog karaktera) te prosvjetnih i športskih programa koji su se odvijali na slobodnome.

Mnoštvo gledatelja i sudionika programa pozdravili su predsjednik armenske manjinske samouprave Hamlet Nazarjan i referentica za manjine gđa Marija Horváth-Nagy (čiji predci potječu iz pomurske obitelji Radakovići). Gledateljstvo je i ovom prilikom

moglo pozdravljati zaredom nastupajuće ansamble i orkestre koji su predstavljali okružne manjinske samouprave – Bugare, Cigane, Slovence, Hrvate, Srbe, Armene, Rusine, Rumunje, Grke, Nijemce i Poljake. Našu, hrvatsku, zastupala je – na čelu s predsjednicom Evom Išpanović – budimpeštanska Hrvatska izvorna družina koja je uz pratnju tamburaškog sastava „Prekovic” iz Tukulje izvela Šokačke igre i Splitske plesove. Orkestar Stipana Agića također se predstavio posebnim blokom hrvatskih narodnih pjesama i napjeva. Ansambl je na koncu njegova nastupa – uz krasnu kitu cvijeća – pozdravio i članovima zahvalio predsjednik okružne Hrvatske manjinske samouprave Ivica Mareljin.

Kako je to već tijekom godina uobičajeno, nakon „maratonske” festivalske prigode, u Domu zajedništva „Béla Kondor” uslijedila je općenarodnosna i mađarska plesačnica.

m. d.

Tabor za brucoše u HOŠIG-u



U budimpeštanskoj Hrvatskoj gimnaziji od 25. do 31. kolovoza za buduće gimnazijalce organiziran je Hrvatski jezični i narodopisni tabor, tj. Tabor za HOŠIG-ove brucoše (prvi u povijesti HOŠIG-a). U taboru smo imali mogućnosti upoznati naše buduće razredne prijatelje, hrvatski jezik i, ne u posljednjem redu, glavni grad Budimpeštu. Nastavnice su nas otpratile u budimsku tvrđavu i u Gradski park, gdje su nam organizirale kviz. Za vrijeme tabora bili smo podijeljeni u četiri skupine, i svaki dan smo se međusobno natjecali. Među programima smo imali sate hrvatskog jezika, gdje smo mi, učenici nultog razreda, imali mogućnosti naučiti nekoliko osnovnih hrvatskih izraza. Sva su zanimanja protekla u dobroj i veseloj atmosferi. Na satima narodnoga plesa upoznali smo tradicionalne plesove raznih narodnosti. Naravno, prije svega učili smo hrvatske plesove.

U taboru smo na zanimanju hrvatskog jezi-

ka ispekli svoj prvi kruh, koji smo za večeru mogli i pojesti, a usput smo naučili i nekoliko hrvatskih riječi. Svaki dan smo imali mogućnosti baviti se športom, npr: igrati badmington, košarku itd.

Zadnje večeri nam je nastavnica Gyöngyi Brindza, voditeljica Tabora za brucoše, organizirala tulum u pidžami, kviz sa šaljivim zadaćama te na kraju ples. Na tulumu smo izabrali Najbrucošku i Najbrucoša, koji su bili: Renata Szabó i Marko Steiner. Zadnji dan organizatori su saželi rad cijeloga tjedna, i grupama su podijelili nagrade i spomenice.

Po mojem mišljenju tabor je bio jako koristan, te i ovaj put uime sudionika zahvaljujem nastavnicama što su ga organizirale za nas, buduće gimnazijalce.

One su: Bernadeta Kovač (kružok Spretne ruke), Marija Šajnović, Marija Szalai – hrvatski jezik, Gyöngyi Brindza – šport,



Izradila: Dijana Kovačić
iz Fifeháza

tulum u pidžami, Marika Silčanov-Kričković – narodni ples, Žuža Molnar – pjevanje, kviz, razgledanje grada, Klara Bende-Jenyik – kviz, razgledanje grada.

Želim zahvaliti i Zakladi za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj na novčanoj pomoći kojom je omogućila ostvarenje tabora. U pisanju ovoga članka su mi pomogle nastavnice u taboru, jer ja još slabo znam hrvatski. Nadam se da ću marljivim učenjem uspeti jako dobro naučiti hrvatski jezik.

Anet Marjanović
učenica 9. razreda



Ljetna škola hrvatskoga folklora na Braču

U organizaciji Hrvatske matice iseljenika i ljetos je održana Ljetna škola hrvatskoga folklora u klesarskoj školi u Pučišću, na otoku Braču. Osnivač seminara je nedavno preminuli dr. Ivan Ivančan. Glavni organizatori seminara su bili Srebrenka Šeravić i Andrija Ivančan. Polaznici su došli iz svih stran svita: iz Hrvatske, Slovačke, Austrije, Njemačke, Vojvodine, Bosne i Hercegovine, Kanade, Australije, Novoga Zelanda i, naravno, iz Ugarske. Otvud su sudjelovali Brigita Brumer i Dora Grubić iz Koljnofa, Tereza Kiš iz Unde i Arnold Barić ter Tomislav Taradija iz Pečuha. Pohodnici su djelali u tri sekcija: ples, tambure, tradicijska glazbala. Plesači su vježbali tance s otoka Krka, Silbe, Oliba i Cresa, Paga, Mljeta, Lastova, Hvara, Korčule, Brača i s poluotoka Pelješca. Uza to su

i upoznali folklorne kinče varoša Trogira, Kaštela, Splita, šibenskoga uzmorja i otoka Makarskoga, Dubrovačkoga primorja, Konavla, župe Dubrovačke, doline Neretve, južne Hercegovine i Boke kotorske. Slušali su predavanja o kinetografiji, razvoju etnokoreologije kod Hrvatov, o narodni nošnja jadranskoga područja i naučili su narodne pjesme ovoga kraja. Plesačku djelaonicu je peljao Andrija Ivančan, a predavanje su držali poznati stručnjaci Vido Bagur, Goran Knežević, Nenad Milin itd. S tamburaši su djelali Siniša Leopold, Dražen Šoić i Željko Bradić. Diozimatelji sekcije tradicijskih glazbalov, pod peljanjem Stjepana Večkovića, su naučili svirati na gajda, sopila, diplica i ljerica itd. Sudionici su marljivo vježbali skoro dva tjedna, a rezultat su mogli

pokazati gledateljem završne priredbe. Na zadnji dan seminara su nastupili na glavnom trgu ispred crkve. Tancoši su predstavili koreografiju Branka Šegovića Trogirski šotić i koreografiju pohodnika seminara Stjepana Perkoa s plesu Murtera ter Dubrovačku poskočicu.

Svi nazočni su s puni doživljaji i znanji napustili otok Brač, u ufanju da će se kletju zopet najti u „Lijepoj našoj“.

Tereza Kiš



Pohodnici seminara iz Koljnofa,
Unde i Pečuha

OGLAS – HIRDETÉS

Elvált, 59 éves, 170 cm magas, középtestalkatú, mélyszívű, vidám horvát férfi rendezett anyagiakkal kedves, csinos 50 év körüli horvátul is beszélő hölgyet keres. Kölcsönös rokonszenv esetén házasság céljából. Jelige: „Pag szigetre“.

Rastavljen, 59-godišnji Hrvat, 170 cm visok, srednjega stasa, veseo i dobrog srca, bez materijalnih teškoća traži pristanu, 50-godišnju gospođu koja govori hrvatski. Bude li obostrane simpatije, moguć je i brak. – Šifra: „Pag szigetre“.

IV. Igra prijateljstva u Hrvatskoj s Koljnofci

Na protulice je Osnovnu školu „Mihovil Nakovil“ u Koljnofu prik partnerske škole iz Buševca poiskao Stjepan Čačić, jedan od glavnih organizatorov međunarodnoga športskoga naticanja pod nazivom „Igra prijateljstva“ Kako smo obaviješćeni, gradišćanska škola rado se je priključila k ovoj igri u koj sudjeluju predstavnici iz Austrije, Italije, Slovenije i Hrvatske, a ljetos prvi put Ugarsku će zastupati dica iz koljnofske škole ter iz Šoprona. Ovoga vikenda delegacija, kih 30-40 školarov, pod peljanjem koljnofske načelnice Marije Pilšić ter školske direktorice Agice Sárközi, će se naticati u rukometu, košarki, nogometu na malom igrališću, stolnom tenisu ter šahu u Gospiću i Otočcu. Kotrigi grup moru imati maksimalno 16 ljet starosti. Ovo naticanje se priredjuje jur četvrti put i uz športske utakmice, cilj je medjusobno upoznavanje mladih ter uspostavljanje novih prijateljskih kontaktova na ovom prostoru. Pokidob putovanje koljnofske i šopronske delegacije podupira i šopronska mikroregija, za par ljet Šopron bi mogao znamda zgrabiti i ulogu domaćina ove igre. U trodnevnoj športskoj priredbi pomoću pratećih programov sudioniki moru upoznati i kulturnu baštinu dotičnoga kraja, imat će izlete i razne druge djelaonice. IV. Igra prijateljstva se zatvara 24. septembra, nedilju, s proglašenjem rezultatova.

-Tiho-

„Biseri kaniških Hrvata“

Na tradicionalnome gastronomskom danu u Kaniži, koji je održan već treći put, priredeno je natjecanje u kuhanju pučkoga zalskog jela *dedele*, te natjecanje u kuhanju karakterističnih specijaliteta pomurskoga kraja.

Ove su se godine u kulinarskom umijeću željeli pokazati kaniški Hrvati, i prijavili se na natjecanje. Trebalo se temeljito pripremiti jer kuhari su se morali sami brinuti o predavljanju jela, postavljanju štanda, nabavi sirovina, no ipak su se mnogi rado prihvatili posla, i žene i muškarci. Za svakog su sudionika sašili *frtun* za tu prigodu, zajedničko je isplaniran jelovnik po kategorijama natjecanja. Hrvatska skupina pod imenom „Biseri kaniških Hrvata“ pripremila je za predjelo čevapčice, za glavno jelo paprikaš od divljači i od vrganja s pomurskim *žličnakima* kao prilogom, a za desert *kelemperčice*.

Ured Hrvatske manjinske samouprave 2. rujna pretvorio se u kuhinju, muškarci su mijesili čevapčice od 22 kg mljevenoga mesa, a žene

su mijesile tijesto žličnaka i kelemperčica od 20 kg brašna i 50 kg krumpira. Čevapčići su se pekli kod štanda, tako i kelemperčice. Za žličnake je iz Hrvatske nabavljena kosana mast, što se ispeče, pa se njome žličnaki preliju. Muškarci su bili zaduženi i za paprikaš od divljači, koji se kuhao u kotlu s 30 kg mesa. Bila je golema gužva kod šatora „Biseri kaniških Hrvata“ i sve jelo nestalo je do posljednje porcije. Mnogi su se zapitkivali za recepte, još su i posjetitelji iz Kapošvara, Debrecina naučili nazive tradicionalnih hrvatskih jela kelemperčica i žličnaka. Stručni ocjenjivački sud sastojao se od izvrsnih kuhara Gastronomske udruge Kaniže i okolice i Mađarskoga nacionalnog gastronomskog saveza. Njegovi su članovi kušali jela 21 ekipe, i ocjenjivali po strogo zadanim kriterijima. „Biseri kaniških Hrvata“ mogli su se pohvaliti svojim kuharskim umijećem, naime, u natjecanju u pripremanju karakterističnih pomurskih jela osvojili su prvu nagradu. Pohvalama nije bilo kraja: drugo mjesto im je pripalo u kuhanju jela dedele. *beta*



Čikerija – Kunbaja

KUD „Rokoko“ na Danima EU u Kunbaji

Potkraj drugoga rujanskog tjedna u Kunbaji su organizirani Dani Europske unije. Kao gost u programu je nastupio i KUD „ROKOKO“ iz Čikerije, i to dječja, omladinska i izvorna (odrasla) folklorna skupina – obavijestio nas je ukratko predsjednik Hrvatske manjinske samouprave Miloš Pijuković. Kako nam reče, dječja je skupina, u novim nošnjama, prikazala slavenske i međimurske plesove, a omladinska i izvorna skupina nastupile su s izvornim bunjevačkim plesovima, u pratnji TS „Orašje“ iz Vršende odnosno Mohača. *S. B.*



GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA: Branka Pavić-Blažetin, tel.: 72/435-416, e-mail: branka@croatica.hu, NOVINARI: Stipan Balatinac (zamj. gl. i od. urednika), tel.: 79/454-614, e-mail: baltinac@croatica.hu, Bernadeta Blažetin, tel.: 93/383-034, e-mail: beta@croatica.hu, Timea Horvat, tel.: 94/315-479, e-mail: tiho@croatica.hu, LEKTOR: Živko Mandić, tel.: 1/256-0765, e-mail: zsviko@croatica.hu ADRESA: 1065 Budapest, Nagymező u. 49. Tel./Fax: 1/269-2811, tel.: 1/269-1974, e-mail: glasnik@croatica.hu – ZA POŠTANSKE POŠILJKE: 1396 Budapest, Pf.: 495. OSNIVAČ: Savez Hrvata u Mađarskoj. IZDAVAČ: Croatica Kht. RAVNATELJ: Čaba Horvath. List širi posredstvom Mađarske pošte, na osnovi preplate na žiroračun: CITIBANK Rt. 10800014-30000006-10612032, redakcija Hrvatskoga glasnika i alternativni širitelji. Pretplata na godinu dana iznosi: 4160,- Ft. List pomaže Javna zaklada za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj. Rukopise, fotografije i crteže ne čuvamo i ne vraćamo. TISKARSKA PRIPREMA, TISAK: CROATICA Kht., 1065 Budapest, Nagymező u. 49.

HU ISSN 1215-1270